

Offeren en liefhebben

OFFEREN EN LIEFHEBBEN

De actualiteit van het offer

Wim Dekker

WAPENVELD

Over geloof en cultuur

VERANTWOORDING
ESSAY

Buijten & Schipperheijn *Motief*
Amsterdam

Deze publicatie vindt plaats in samenwerking met *Wapenveld* en is onderdeel van de reeks Verantwoording Essay, die wordt uitgegeven in samenwerking met Stichting voor Christelijke Filosofie.

STICHTING
CHRISTELIJKE
FILOSOFIE

Colofon

ISBN: 978-94-6369-331-8

© 2025 Buijten & Schipperheijn *Motief*
Amsterdam

Behoudens uitzonderingen krachtens de Auteurswet van 1912 mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen of openbaar gemaakt, op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers.

Voor het maken van kopieën uit deze uitgave, ook voor zover toegestaan door de Auteurswet, zijn vergoedingen verschuldigd. Voor betaling van vergoedingen en voor toestemming voor het overnemen van gedeelten in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken wende men zich tot de uitgevers. Tekst- en datamining van (delen van) deze uitgave is uitdrukkelijk niet toegestaan.

Omslagontwerp: Aperta, Jan Johan ter Poorten

Vormgeving binnenwerk: Andries Mol

INHOUD

Ten geleide	7
1 Offer, omstreden en nog volop aanwezig	11
2 Zoeken naar de essentie van het offer	21
3 Leren van het offer vanuit gezinspraktijken	53
4 Samenleven vraagt offers	75
5 Offeren en liefhebben	95
Literatuur	103
Over de auteur	106

Broeders en zusters, met een beroep op Gods barmhartigheid vraag ik u om uzelf als een levend, heilig en God welgevallig offer in zijn dienst te stellen. Dat is de ware eredienst die van u wordt gevraagd. U moet uzelf niet aanpassen aan deze wereld, maar u veranderen door uw gezindheid te vernieuwen, om zo te ontdekken wat God wil en wat goed, volmaakt en Hem welgevallig is (Romeinen 12:1-2).

Dit essay verschijnt ter gelegenheid van het 75-jarig jubileum van *Wapenveld*, tijdschrift over geloof en cultuur, uitgegeven in opdracht van de RRQR, de reünistenvereniging van de Civitas Studiosorum in Fundamento Reformato (wapenveldonline.nl).

TEN GELEIDE

Dit essay verschijnt ter gelegenheid van het 75-jarig bestaan van het blad *Wapenveld*, een tijdschrift voor geloof en cultuur. Bij de naam van het blad zullen sommigen enig wapengekletter vermoeden. Helemaal onterecht is dit niet, al is de echte reden dat de oprichters van ons blad 75 jaar geleden met elkaar conferereerden op camping 't Klooster in het dorp Wapenveld. *Founding father* Gerard van Leijenhorst schreef in die beginjaren: 'Met het wapen dat we van huis uit meegekregen hebben, moeten we de ideeën van humanisme, existentialisme en pragmatisme bestrijden.' Dat strijdbare zijn we in de loop van de jaren een beetje kwijtgeraakt. Ook *Wapenveld* is immers kind van zijn tijd, vroeger en nu. Dat neemt natuurlijk niet weg dat we ons bij ons 75-jarig jubileum op een bepaalde manier nog steeds zeer verbonden weten met onze oprichters.

De mannen van het eerste uur (vrouwen waren er ook, maar pas later) wilden kunnen 'zwemmen in Calvijn'. De huidige redactie van *Wapenveld* vat dat op als een verwijzing naar de grote geloofstraditie van het

Westen. Om dit duidelijk te maken veroorloven we ons een kleine mythe. Camping 't Klooster ligt op het terrein van het voormalige klooster St. Hiëronymus, gebouwd door fraters van de Moderne Devotie. Op de fundamenteën van dit klooster is het blad *Wapenveld* geboren. Fundamenteën, want al in 1578 werd het klooster door de beeldenstormers met de grond gelijk gemaakt. Misschien vonden de strijdbare Wapenvelders van destijds hier inspiratie in. Hoe dan ook, het heeft niet kunnen verhinderen dat de wortels van ons blad verder teruggaan dan de Reformatie. *Wapenveld* stamt af van de Moderne Devotie. Die op haar beurt weer schatplichtig is aan Jan van Ruusbroec, de grote mysticus van de Lage Landen, die volgens Frits van Oostrom het geloof voor het eerst in de volkstaal tot leven riep. De eenheid van het actieve en contemplatieve leven, noem het de eenheid van het natuurlijke en het geestelijke, werd in 1971 in *Wapenveld* op een onvergetelijke manier verdedigd door de Utrechtse theoloog A.A. van Ruler. Om die eenheid is het *Wapenveld* te doen, vroeger en nu.

Dit essay is geschreven door ons redactielid Wim Dekker, lector Informele Netwerken en Laatmoderniteit aan de Christelijke Hogeschool Ede, tijdens zijn studieverlof als 'lector in residence' aan de Theologische Universiteit Apeldoorn, een samenwerking tussen CHE en TUA op het gebied van de publieke theologie. Het is een poging van *Wapenveld* om de taal van de Bijbel over het brengen van offers te laten landen in het alledaagse leven. Dat gebeurt niet vanzelf. Het

brenge van offers kan zomaar ingebed zijn in een machtsdiscours. Tegelijk zien we in onze maatschappij dat er in oprechte liefde voor elkaar offers worden gebracht. Deze wereld is vol wilde en onverwachte goedheid. Dekker wil geen onderscheid maken tussen offers aan God en offers aan mensen. Uiteindelijk is offeren een vorm van eerbied voor het mysterie van de door God geschapen werkelijkheid.

We wensen onze lezers veel inspiratie door dit essay, na dat van Van Ruler in 1971 de tweede in een periode van 75 jaar. Wie niet kan wachten op het derde essay kan in de tussentijd zes keer per jaar terecht in het blad *Wapenveld*.

Aart Nederveen

Hoofdredacteur *Wapenveld*

1

OFFER, OMSTREDEN EN NOG VOLOP AANWEZIG

Offeren is geen populaire bezigheid noch een populair onderwerp. Spreken over offers roept direct associaties op met masochisme, zelfverachting en een morbide antipathie tegen alles wat het leven de moeite waard maakt. Een eventuele oproep tot eerherstel van het offer ketst af op onze cultuur. Offeren getuigt in onze tijd niet van levenskunst. De stem van de apostel Paulus die oproept tot een levensstijl die gekenmerkt wordt door het offer, is een stem uit een vergane tijd. In onze tijd klinkt de stem van levenskunstfilosoof Joep Dohmen beter door. Zijn essay *Het leven als kunstwerk* sluit hij af met de constatering:

Natuurlijk moeten we doorgaan op de weg van de vrijheid. (...) We hebben daarbij niets anders tot onze beschikking dan de culturele maat en mogen niet vluchten in een romantisch utopisme. Noch de traditionele gemeenschap, noch de moderne wetenschap weet wat goed voor ons is. De laatmoderne mens is en blijft de maat van alle dingen. Hij is niet de ont-

vangende, maar de scheppende, grenzen stellende en telkens opnieuw grensoverschrijdende instantie' (Dohmen, 2008, p. 206).

Zo bezien is er niets om je voor op te offeren dan alleen jezelf. Dat is blijkbaar de 'culturele maat'.

Maar het is nog maar de vraag of deze deskundige op het gebied van de levensfilosofie en de levenskunst werkelijk zicht heeft op alle aspecten van het leven. Frits de Lange wees er in 2024 op dat de mens in veel gevallen helemaal niet scheppend is, maar overwelgd wordt door wat hem overkomt (2023). Het leven is minder maakbaar dan Dohmen suggereert, minder bepaald door de doelen die een mens zelf stelt. Een mens leeft zijn leven nu eenmaal in een wereld die zich grotendeels onttrekt aan zijn beheersing, planning of invloed. Sterker nog, soms doet die wereld een appel op de mens om af te zien van zichzelf. Wanneer naasten hulp nodig hebben bijvoorbeeld. Of omdat je je opeens bewust wordt dat er een glans van heiligheid op het leven ligt, waardoor je als vanzelf een eerbiedige houding aanneemt en daar ook verder gestalte aan geeft. Hoort het offer meer bij het leven dan Dohmens visie op levenskunst suggereert? Want zelfs als je het leven alleen oppervlakkig beschouwt, ontdek je dat offeren al met al ook een alledaagse bezigheid is. Natuurlijk niet omdat iemand het altijd zomaar wil, soms ook omdat het niet anders kan. Maar het voert te ver om offeren af te doen als onvrijheid. Dat wordt direct duidelijk als we zomaar wat voorbeelden van offeren de revue laten passeren.

Ahmed

Ahmed is een Nederlandse Syriëganger met een niet-westerse achtergrond. Bij terugkeer in Nederland werd hij veroordeeld tot vijf jaar gevangenisstraf voor oorlogsmisdaden. In een interview met Beatrice de Graaf vertelt hij over zijn levensstijl daar in Syrië, die in het teken stond van toewijding aan Allah en verdrukte moslims. Hij was bereid zijn leven te offeren als een martelaar.

Ik heb daar echt dingen meegemaakt. Verschrikkelijke dingen. Maar ook wonderlijke dingen. Vrienden van mij die sneuvelden, die geurden naar muskus. En ik droomde dat engelen tegen me spraken, dat het heel licht was. Ik ga nu niet zeggen dat het daar erg was, het was ook echt een avontuur. Ik wilde niet zomaar onschuldige mensen doden, maar je hebt het recht je te verdedigen. En ik wilde mijn leven geven om mijn broeders en zusters daar te verdedigen. Als ik daarbij dood was gegaan, dan was dat maar zo. Of ik daar dan een beloning voor krijg, dat hoop ik. Maar dat weet alleen Allah. Ik denk wel goed over God, en Hij over mij, dus ik word wel beloond voor mijn goede daden die ik heb gedaan. Het was voor mij ook geen wraak. Het was een reactie, een zelfverdediging. (...)

Je hebt allerlei soorten martelaarschappen. Liever leef ik duizend jaar, maar ik was ook bereid mijn leven te geven. En dat heb ik ook gedaan. Ik heb mensen uit brandende gebouwen gered. (...) Ik heb geen spijt, alleen dat ik mijn ouders verdriet heb gedaan,

dat wel. Maar als ze me weer zouden vragen om mijn islamitische broeders en zusters te verdedigen, bijvoorbeeld in Myanmar, en ik zou kunnen, dan stapte ik weer op het vliegtuig. Dat is mijn doel, dat moet ik doen met mijn leven (de Graaf, 2021, p. 147-148).

Mantelzorg

Dit is natuurlijk een extreem verhaal. Het dringt de praktijk van het offeren naar de rand van de samenleving. Alsof het alleen iets is voor fundamentalisten. Fanatici. Dit zal Dohmen niet overtuigen. Er zijn voorbeelden die dichterbij komen. Neem het verhaal van jonge mantelzorger, Rudolf. Toen hij een jaar of vijftien was, overleed zijn vader en schoot zijn moeder in een depressie. Het maakte de situatie thuis voor hem en zijn jongere broer en zus zeer problematisch. Elke orde was zoek. Te laat naar school, niet naar school, vereenzaming. Alle levensvreugde leek bij ze weg te vloeien. Dus Rudolf begon te redderen. Hij runde grote delen van het huishouden en coachte waar mogelijk zijn moeder. Als het even kon ging hij pas naar school als zijn broertje en zusje het huis uit waren en hij was thuis als zij thuiskwamen. Veel gespijbel dus. Op de een of andere manier wist hij het op school te verkopen en bewogen ze daar mee. Wellicht ook omdat hij voldoende bleef scoren. Of omdat zijn docenten achter de leerling een heel gezin aan een zijden draadje zagen hangen.

Typisch het verhaal van een mantelzorger die geen maat weet te houden, die overbelast wordt en die moet

leren grenzen te stellen. Vragen hierover, hoe goedbedoeld ook, ketsten af. Toen en jaren later, toen hij terugblikte. Maar de vraag of zijn offer het waard was geweest deed Rudolfs gezicht opengaan. Hij straalde: 'Ja, ja, zeker. Het gaat goed met mijn broertje en zusje. En nu ook weer met mijn moeder.'

Sharon

Niet alleen gelovigen en mantelzorgers brengen offers. Neem de verhalen van sporters. Hoe ze alles opzij zetten en hun hele levensstijl afstemmen op het grote doel: een persoonlijk record, een finale, een medaille. Olympisch kampioen langeafstandswemmen Sharon van Rouwendaal kijkt terug op haar Olympische jaar en haar zwemcarrière en vertelt (nos.nl. december 2024):

Slapen. Trainen. Koken. Eten. Rusten. Trainen.
Koken. Slapen. Alles verliep altijd volgens een vast stramien. Een ander ritme was ondenkbaar. Ik was op het laatst echt doodmoe van alles móeten. Dat gebrek aan vrijheid heeft echt zijn tol geëist, merk ik nu. Eindelijk kan ik weer ademen.
Ik voel me verlost van de bagage die ik een half leven op mijn rug heb meegetorst. In mijn nieuwe huis hangt geen enkele klok aan de muur. Gewoon, omdat ik niet langer hoeft te weten hoe laat het is.

Sportliefhebbers smullen van dit soort verhalen. Wellicht uit fascinatie voor het masochisme en de fana-